

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥ- ΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥ- ΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
Επιστημονική Επιτροπή για την Ανάδειξη, Αναστήλωση
και Συντήρηση των Κάστρων της Επαρχίας Πυλίας

MINISTRY OF CULTURE AND SPORTS
DIRECTORATE OF BYZANTINE AND POST-BYZANTINE ANTIQUITIES
Scientific Committee for the Promotion, Restoration
and Preservation of the Pylia Castles

Αποκατάσταση και ανάδειξη τμημάτων κάστρου Μεθώνης Restoration and enhancement in parts of Methoni castle

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κάστρο Μεθώνης - Ιστορική Ανασκόπηση
Γενική περιγραφή κάστρου
Γενική περιγραφή ΝΑ επιθαλάσσιου πύργου
Γενική περιγραφή Δυτικού επιθαλάσσιου τείχους
Μελέτη και εκτέλεση έργου «Αποκατάσταση και Ανάδειξη
τμημάτων κάστρου Μεθώνης»
Εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στον ΝΑ επιθαλάσσιο πύργο
Λοιπές εργασίες
Εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στο Δυτικό επιθαλάσσιο
τείχος
Λοιπές εργασίες
Βιβλιογραφία
Συντελεστές του έργου

CONTENTS

Methoni Castle-Historical Overview
General Description of the Castle
General Description of the SE coastal tower
General Description of the Western coastal wall
Design and Execution of the project «Restoration and Enhance-
ment in Parts of Methoni Castle»
Works carried out at the SE coastal tower.
Other Tasks
Works carried out at the Western coastal wall.
Other Tasks
Bibliography
Project Contributors

Απεικόνιση της Μεθώνης
από τους Georg Braun
και Franz Hogenberg
πριν από το 1572

Engraving of Methoni
by Georg Braun
and Franz Hogenberg
before 1572

ΚΑΣΤΡΟ ΜΕΘΩΝΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Η Μεθώνη, λόγω της σημαντικής γεωγραφικής της θέσης στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων δρόμων της Μεσογείου, αλλά και του εύφορου εδάφους της, γνώρισε συνεχή κατοίκηση ήδη από τους προϊστορικούς και κλασικούς χρόνους. Σύμφωνα με τον Πausανία, πήρε το όνομά της είτε από την κόρη του Οινέα είτε από τον βράχο, γνωστό ως «Μόθων λίθος», όπου αργότερα χτίστηκε το οχυρό Μπούρτζι. Ο ίδιος συγγραφέας ταυτίζει την Μεθώνη με την προϊστορική αμπελόεσσα Πήδασο, γνωστή ήδη από τον Όμηρο (I 152 και 294) ως μια από τις επτά πόλεις που προσέφερε ο Αγαμέμνωνας στον Αχιλλέα για τον εξευμένισι και να τον πείσει να επιστρέψει στη μάχη.

Η Μεθώνη αναφέρεται σε σχέση με τα γεγονότα των Μεσσηνιακών πολέμων (8ος-7ος αι. π.Χ), χωρίς όμως ιδιαίτερες λεπτομέρειες. Ο Θουκυδίδης κάνει μνεία στα ανίσχυρα τείχη της πόλης παραθέτοντας τα γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου για το έτος 431π.Χ, όταν οι Αθηναίοι προσπάθησαν

METHONI CASTLE-HISTORICAL OVERVIEW

Due to its important geographical position at the meeting point of the Mediterranean sea routes but also to its fertile soil, Methoni was constantly inhabited as from prehistoric and classical times. According to Pausanias it was named after either Oeneus' daughter or the rock known as «Mothon lithos», where the fortress Bourtzi was built later on. The same writer equates Methoni with the prehistoric "ampeloessa" (of vineyards) city Pedasus, already known from Homer (I 152 & 294) as one of the seven cities which Agamemnon offered to Achilles in order to subdue his rage and to convince him to return into battle.

Methoni is mentioned in relation with the facts of the Messenian Wars (8th-7th century B.C.) but without specific details. Thucydides makes reference to the weak city walls by stating the facts of the Peloponnesian War in the year 431 BC when the Athenians unsuccessfully tried to take away Methoni from the Lacedaemonians.

ανεπιτυχώς να αποσπάσουν την Μεθώνη από τους Λακεδαιμονίους.

Το 354π.Χ η Μεθώνη καταλήφθηκε από τον Φίλιππο Β΄, ενώ το 191π.Χ προσχώρησε στην Αχαϊκή Συμπολιτεία, μια ομοσπονδία ελεύθερων πόλεων που διαλύθηκε το 146π.Χ με την υπαγωγή της Πελοποννήσου στον ρωμαϊκό έλεγχο. Για τους ρωμαϊκούς χρόνους μαρτυρείται ότι η πόλη κέρδισε και πάλι την αυτονομία της, χάρη στην εύνοια του αυτοκράτορα Τραϊανού.

Η ύπαρξη της πόλης κατά τους παλαιохριστιανικούς και τους βυζαντινούς χρόνους πιστοποιείται τόσο μέσα από τα σωζόμενα μνημεία, όσο και από τις ιστορικές πηγές που μιλούν για τις επιδρομές ή τους αξιωματούχους που κατά καιρούς πέρασαν από την περιοχή. Σύμφωνα με τον ιστορικό Προκόπιο, βυζαντινός στόλος, κατά τη διάρκεια εκστρατείας κατά των Βανδάλων στη νότια Αφρική, στάθμευσε για μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω νηνεμίας, στο λιμάνι της πόλης το 533 μ.Χ.

Το 1124-1125 η Μεθώνη ήταν ένα από τα μέρη όπου επιτέθηκαν οι Ενετοί, στην προσπάθειά τους να πιάσουν τον αυτοκράτορα Ιωάννη Β΄ Κομνηνό για την διατήρηση των εμπορικών προνομίων τους.

Η σημασία της πόλης κατά τον 13ο αιώνα πιστοποιείται από το γεγονός ότι αναφέρεται ρητά στην *partition Romaniae*, της συμφωνίας διαμελισμού της βυζαντινής αυτοκρατορίας, που συντάχθηκε μεταξύ των σταυροφόρων στη διάρκεια της 4ης Σταυροφορίας, το 1204. Η Μεθώνη καταλήφθηκε από τους Σταυροφόρους το 1205. Οι Φράγκοι επισκέφασαν τα τείχη της πόλης και αφού άφησαν τμήμα του στρατού τους εδώ συνέχισαν την εκστρατεία κατάκτησης της Πελοποννήσου. Τη φράγκικη φρουρά εκδίωξαν οι Ενετοί, οι οποίοι επιτέθηκαν και κατέλαβαν τα νευραλγικά για αυτούς λιμάνια της Μεθώνης και της Κορώνης (1206-1207).

In 354 BC Methoni was seized by Philip II of Macedon, whereas in 191 BC acceded to the Achaean League, a confederation of free city-states which was disbanded in 146 BC with the subjection of Peloponnese into Roman control. During the Roman times it is witnessed that the city gained again its autonomy thanks to the favour of the Emperor Trajan.

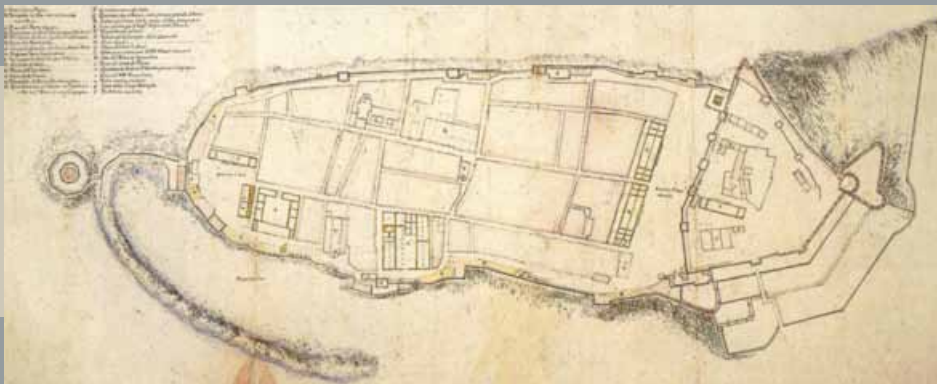
The existence of the city during the Early-Christian and Byzantine times is supported both by the preserved monuments and historical sources which refer to raids, or the officials who served in the area over the years.

According to the historian Procopius, the Byzantine fleet was stationed for a long time in the port of Methoni in 533 AD due to still air, during a military campaign against the Vandals in South Africa

In the years 1124-1125 Methoni was one of the places which were attacked by the Venetians in their effort to press the Byzantine Emperor John II Comnenus for the maintenance of their trade privileges.

The importance of the city during the 13th century is demonstrated by the fact that it is explicitly mentioned in the *Partition Romaniae* the agreement for the disintegration of the Byzantine Empire, which was drafted among the crusaders in 1204 during the 4th crusade. Methoni was taken over by the crusaders in 1205. The Franks, repaired the city walls and having left a part of their army in Methoni went on with their military campaign to conquer Peloponnese. The Franks' guard was ousted by the Venetians who attacked and seized the vital for them ports of Methoni and Koroni (1206-1207).

The sovereignty of Venice was ratified with the treaty of Sapienza (1209) and continued until 1500. The period of the 1st Venetian rule (13th-15th century) was for Methoni a time of great

Γραβούρα του κάστρου της
Μεθώνης από το αρχείο Grimani

Engraving of Methoni castle from
archive Grimani

Η κυριαρχία της Βενετίας επικυρώθηκε με την συνθήκη της Σαπιέντζας (1209) και συνεχίστηκε ως το 1500. Το διάστημα της Α΄ Ενετοκρατίας (13ος – 15ος αι.) υπήρξε για την Μεθώνη περίοδος μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής ακμής. Η πόλη μετατράπηκε σύντομα σε ένα από τα αδιαφιλονίκητα κέντρα εμπορίου της Ανατολικής Μεσογείου, υποχρεωτικός σταθμός για τα προϊόντα και τους ανθρώπους που κινούνταν ανάμεσα στα λιμάνια της Αιγύπτου ή του Εύξεινου Πόντου και τις πόλεις της Ιταλίας και της Νότιας Γαλλίας. Στα έγγραφα της περιόδου αυτής, που προέρχονται κυρίως από τα ενετικά αρχεία, η πόλη συχνά χαρακτηρίζεται ως *oculus dexter communis Venecianum* (ο δεξιός οφθαλμός του Κοινού των Βενετών).

Το 1500 ο σουλτάνος Βαγιαζήτ Β΄ κατέλαβε το κάστρο μετά από μακρά πολιορκία, ενώ ο πληθυσμός της πόλης σφαγιάστηκε και εξανδραποδίστηκε. Η πόλη έπεσε, σύμφωνα με τις αφηγήσεις της εποχής, όχι λόγω του υπέρτερου τουρκικού στρατού, αλλά επειδή οι αμυνόμενοι έτρεξαν να προϋπαντήσουν τα καράβια που έφερναν βοήθεια, εγκαταλείποντας έτσι τις γραμμές άμυνας.

Αν και η οθωμανική διοίκηση μετέφερε στην Μεθώνη νέους

economic and social peak. The city soon turned into one of the undisputed trade centers of the Eastern Mediterranean, a necessary station for the products and people moving among the ports of Egypt or the Black Sea and the cities of Italy and South France. In the documents of this period which come mostly from the Venetian archives, the city was often characterized as «*oculus dexter communis Venecianum*» (the right eye of the Venetian League)

In 1500 Sultan Bayezid II seized the castle after a long siege, whereas the city population was massacred and enslaved. The city fell, according to that time accounts, not by the overriding Turkish army but because the attacked, ran to meet the ships which brought aid, thus deserting the lines of defense.

Although the Ottoman administration, after the conquest of the castle, brought new residents in Methoni from all the areas of Peloponnese to replace the population, the commercial traffic was damaged for good and the city never regained its former splendour. This was due not only to the departure of the Venetian traders but also to other factors which contributed in its decline.

κατοίκους απ' όλες τις περιοχές της Πελοποννήσου, για να αναπληρώσει τον πληθυσμό μετά την κατάκτηση του κάστρου, η εμπορική κίνηση είχε τρωθεί για πάντα και η πόλη δεν επανέκτησε ποτέ την προηγούμενη αίγλη της. Αυτό οφειλόταν όχι μόνο στην αποχώρηση των Ενετών εμπόρων, αλλά και σε άλλους παράγοντες που συνέτειναν στην πτώση της. Εντούτοις, τα ισχυρά τείχη της Μεθώνης και κατά τη Α΄ περίοδο της Τουρκοκρατίας δέχθηκαν επιθέσεις, αυτή τη φορά από χριστιανούς, όπως από τους Ιππότες της Μάλτας το 1531 και τον Don Juan της Αυστρίας το 1572.

Στην ενετική κυριαρχία περιήλθε και πάλι η πόλη για 30 χρόνια περίπου, στο διάστημα της Β΄ Ενετοκρατίας. Η πολιορκία της Μεθώνης, ξεκίνησε στις 21 Ιουνίου 1686 και η τουρκική φρουρά παραδόθηκε μετά από συνεχείς κανονιοβολισμούς στις 7 Ιουλίου. Κατά την περίοδο αυτή υπήρξε έντονη οικοδομική δραστηριότητα, η οποία επικεντρώθηκε κυρίως στη βόρεια, την πιο ευπρόσβλητη πλευρά του κάστρου.

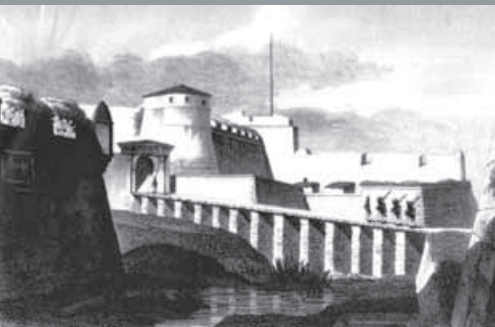
Από το 1715 και ως την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης (περίοδος Β΄ Τουρκοκρατίας), η Μεθώνη αποτέλεσε μια μικρή και σχεδόν ασήμαντη πόλιν της παρηκμασμένης οθωμανικής

Nonetheless, the strong Methoni walls were also attacked during the 1st Ottoman rule, by Christians this time such as the Knights of Malta in 1531 and John of Austria in 1572.

The city came again under Venetian domination and for about 30 years, during the 2nd Venetian rule. The siege of Methoni started on the 21st June 1686 and the Turkish guard surrendered after constant cannon fires on the 7th of July. During this period there was an intense construction activity which focused mainly on the north and more vulnerable side of the castle.

Since 1715 and until the outbreak of the Greek War of Independence (2nd Ottoman rule) Methoni was a small and nearly unimportant town of the declined Ottoman Empire. In the spring of 1770 the castle was unsuccessfully laid under siege by the Russian expeditionary force under the command of Orlov brothers.

During the Greek War of Independence the Muslim population of the area found shelter in Methoni and the walls-although neglected- managed to repel the revolutionaries' siege. In 1825 Ibrahim Pasha and his military staff settled in the fortress of the city. Eventually, he yielded the castle to the French expeditionary

Γκραβούρα από τον Achille Poirot το 1829 με την βόρεια οχύρωση και την κεντρική πύλη του κάστρου

Engraving by Achille Poirot in 1829 with the north fortification and the main gate of the castle

Γκραβούρα από τον Achille Poirot το 1829 με την εσωτερική πλατεία του κάστρου («μεγάλη πλατεία των όπλων»)

Engraving by Achille Poirot in 1829 with the interior square of the castle ("great square of the arms")

αυτοκρατορίας. Την άνοιξη του 1770 το κάστρο πολιορκήθηκε ανεπιτυχώς από το ρωσικό εκστρατευτικό σώμα υπό τους αδελφούς Ορλώφ.

Κατά την διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, στη Μεθώνη βρήκε καταφύγιο ο οθωμανικός πληθυσμός της περιοχής, και τα τείχη - αν και παραμελημένα- κατάφεραν να αποκρούσουν την πολιορκία των επαναστατών. Το 1825 ο Ιμπραήμ εγκαταστάθηκε με το επιτελείο του στο φρούριο της πόλης, για να παραδώσει τελικά το κάστρο το Νοέμβριο του 1828 στο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα υπό το στρατηγό Maison. Οι Γάλλοι είχαν κληθεί από τον κυβερνήτη Καποδίστρια για να βοηθήσουν στην εκκαθάριση της Πελοποννήσου από τον τουρκοαιγυπτιακό στρατό.

Η τύχη του κάστρου κατά τους επόμενους δύο αιώνες (19ος-20ος) δεν έχει ακόμη καταγραφεί συστηματικά. Στη διάρκεια πάντως του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου χρησίμευσε ως βάση των ιταλογερμανικών δυνάμεων κατοχής και ο βομβαρδισμός του χώρου από τις συμμαχικές δυνάμεις αποτέλεσε την τελευταία καταστροφική επέμβαση στα τείχη της Μεθώνης.

Γραβούρα του 19ου αιώνα από τη Γαλλική επιστημονική αποστολή του Μωρέως
19th century engraving from the expedition scientific of morea

force under the command of General Maison in November 1828. The French had been called by the Governor Kapodistrias to assist in the cleansing of Peloponnese from the Turkish-Egyptian army.

The fate of the castle during the next two centuries (19th-20th) has not been systematically recorded yet. However, during the Second World War it was used as a base for the German - Italian occupation forces and the bombing of the site by the Allied forces was the last disastrous intervention on Methoni walls.

Αεροφωτογραφία του κάστρου
Aerial view of the castle

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΣΤΡΟΥ

Το επιβλητικό κάστρο της Μεθώνης βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της δυτικής ακτής της Πελοποννήσου. Ψχει συνολική έκταση 93 στρέμματα και καταλαμβάνει μια μακρόστενη λωρίδα γης, που εισχωρεί περίπου 400 μ. μέσα στη θάλασσα και επικοινωνεί με την ενδοχώρα μόνο από την βόρεια πλευρά του. Στα ανατολικά διαμορφώνεται ο όρμος της Μεθώνης, ένας μικρός κόλπος, που προφυλάσσεται από τα νησιά της Σαπιέντζας και της Σχιζας.

Το Κάστρο της Μεθώνης έχει κηρυχθεί ως «προέχον βυζαντινόν μνημείον» με την ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/3715/84/15-2-1985 (ΦΕΚ 163/Β/28-3-1985) και φορέας προστασίας του είναι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Το κάστρο αποτελείται από δύο τμήματα. Στα νότια απλώνεται η πόλη, που περικλείεται από απλό τείχος με πύργους σε τακτά διαστήματα. Στο βόρειο τμήμα προς την ενδοχώρα, που είναι το πλέον ευπρόσβλητο, αναπτύσσεται το φρούριο της πόλης, έδρα του κατά καιρούς στρατιωτικού διοικητή.

Τα τείχη του φρουρίου στη βόρεια πλευρά προστατεύονται από ευρεία τάφρο και ενισχύονται με δύο πολυγωνικές κατασκευές: τον προμαχώνα Bembo κτισμένο στο β' μισό του 15ου αι., και τον προμαχώνα Loredan του 1714. Η πρόσβαση

Γενικό τοπογραφικό του κάστρου
General landscape of the castle

GENERAL DESCRIPTION OF THE CASTLE

The imposing Methoni castle lies at the southernmost edge of the west coast of Peloponnese. Its total area is 93 acres and occupies an oblong strip of land which enters about 400m in the sea and communicates with the mainland only from its northern side. In the east Methoni bay is formed. A small gulf, which is protected by the islands Sapienza and Schiza.

Methoni castle has been declared «prominent Byzantine monument» by the Ministerial Decision Ministry of Culture & Sports ARC/B1/Φ30/3715/84/15-2-1985 (Official Gazette 163/B/28.03.1985) and its conservation authority is the Ephorate of Antiquities of Messinia.

The castle consists of two parts. The city spreads in the south and is surrounded by a simple wall with towers at regular spaces. In the northern part - which is the most vulnerable towards the inland, lies the city fortress which had been the occasional military commander's headquarter.

The fortress walls on the north side are protected by a wide moat and are reinforced by two polygonal constructions: the bastion Bembo built in the second half of the 15th century and the bastion Loredan which was built in 1714. The interior is accessed via a bridge which is supported by 14 arches. The main gate of the castle was built by the Venetians around 1714 to replace an older one.

Right after the central gate, a road opens up which through

στο εσωτερικό γίνεται μέσω γέφυρας που στηρίζεται σε δεκατέσσερα τόξα. Η κύρια πύλη του κάστρου χτίστηκε από τους Ενετούς γύρω στα 1714, σε αντικατάσταση παλαιότερης.

Αμέσως μετά την κεντρική πύλη, ανοίγεται ένας δρόμος που μέσω διαδοχικών πυλών οδηγεί στο κεντρικό τμήμα της πόλης που είναι γνωστό ως «μεγάλη πλατεία των όπλων». Πρόκειται για το μέρος όπου συγκεντρωνόταν η εμπορική και κοινωνική ζωή της Μεθώνης. Στο κεντρικό του σημείο βρίσκεται παλαιοχριστιανικός κίονας από κοκκινωπό γρανίτη, ο οποίος επιστέφεται με βενετσιάνικο κιονόκρανο με την χρονολογία 1493. Ο κίονας, που ονομάστηκε λανθασμένα από παλαιότερους περιηγητές «στήλη του Morosini», προέρχεται πιθανόν από ναυάγιο. Στα δυτικά της πλατείας, σε επαφή σχεδόν με το τείχος σώζεται μικρή πυριτιδαποθήκη με πυραμιδοειδή στέγη από την Β΄ Ενετοκρατία (1686-1715). Στην ίδια περιοχή ανάγεται πιθανόν και ο ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος.

Την βόρεια πλευρά της μεγάλης πλατείας των όπλων ορίζει

successive gates leads to the central part of the city known as «great square of the arms». This is the place where the commercial and social life of Methoni gathered. At its central point there is an early Christian pillar made of reddish granite, which is crowned by a Venetian capital, engraved with the date 1493. The pillar which was erroneously called “Morosini’s stele” by former travellers, possibly comes from a shipwreck. In the west of the square and almost in contact with the wall is preserved a small powder keg with a pyramidal roof from the 2nd Venetian rule. (1686-1715). It is possible that the church of the Transfiguration of the Saviour also goes back to the same period.

The northern side of the great square is defined by the divider wall which separates the city from the fortress (the citadel). The gate which leads to the fortress opens at the ground floor of a tower from the Ottoman rule period. In contact with the gate and the adjacent wall was previously the residence of the Ottoman commander last residents of which were Ibrahim Pasha and General Maison.

Η «μεγάλη πλατεία των όπλων»
The “great square of the arms”

Η κεντρική οδική αρτηρία της πόλης
The main street of the town

το ενδιάμεσο τείχος, που χωρίζει την πόλη από το φρούριο. Η πύλη που οδηγεί στο φρούριο (η Ακρόπολη) ανοίγεται στο ισόγειο πύργου, από την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Σε επαφή με την πύλη και το παρακείμενο τείχος βρισκόταν άλλοτε η κατοικία του Οθωμανού διοικητή, τελευταίοι ένοικοι της οποίας ήταν ο Ιμπραήμ και ο γάλλος στρατηγός Maison.

Η κεντρική αρτηρία της πόλης, με κατεύθυνση προς το Μπούρτζι, διακόπτεται από εγκάρσιους δρόμους, που εξυπηρετούν την επικοινωνία της με το λιμάνι στα ανατολικά. Στις απολήξεις των δρόμων ανοίγονται οι δύο πύλες του λιμανιού, γνωστές από τους βενετσιάνικους χάρτες ως Porta Stoppa και Porta del Madrachio. Κατά μήκος του κεντρικού άξονα, διατηρούνται δύο συγκροτήματα οθωμανικών λουτρών, καθώς και τα ερείπια του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, που υπήρξε αρχικά ο ορθόδοξος, και κατόπιν ο λατινικός καθεδρικός ναός της πόλης. Στην διάρκεια της Τουρκοκρατίας μετατράπηκε σε τζαμί, από το οποίο σώζεται μόνον ο μιναρές .

Ο ΝΑ επιθαλάσσιος πύργος του κάστρου, κτίσμα εμβληματικού χαρακτήρα κατά την περίοδο της Α' Ενετοκρατίας, βρίσκεται στη αντίστοιχη πλευρά των τειχών του και αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά οικοδομήματα των οχυρώσεων.

Το δυτικό επιθαλάσσιο τείχος του κάστρου, συνολικού μήκους περίπου 400μ διατηρείται σχεδόν σε όλο το ύψος του μέχρι και το επίπεδο των επάλξεων.

Στο νοτιότερο άκρο του κάστρου ανοίγεται η πύλη της Θάλασσας (Porta di San Marco), εντυπωσιακή βενετσιάνικη κατασκευή προστατευμένη από δύο ορθογώνιους πύργους. Η πύλη αυτή, μέσω λιθόκτιστης γέφυρας, οδηγεί στο Μπούρτζι, επιβλητικό επιθαλάσσιο οχυρό που οικοδομείται αρχικά στο τέλος του 15ου αι., παίρνει όμως την τελική του μορφή κατά την Β' Ενετοκρατία (1686-1715). Χρησίμευσε ως έδρα φρουράς, φάρος, φυλακή, αλλά και καταφύγιο σε καιρούς πολιορκίας.

The main street of the city towards Bourtzi, is interrupted by transverse roads, which serve the city's communication with the port in the east. At the terminal points of the roads open up the two gates of the port known from the Venetian maps as "Porta Stoppa" and "Porta del Madrachio". Along the central route, are preserved two Ottoman bath complexes and the ruins of the initially orthodox and then catholic city's cathedral of St. John the Theologian. During the Ottoman rule, it was converted to a mosque, from which only the minaret has been preserved.

The SE coastal tower of the castle, is an emblematic quality building of the 1st Venetian rule. It lies in the respective side of the castle walls and is one of the most impressive fortification buildings.

The western coastal wall of the castle around 400m length overall, is preserved almost at all its height up to the battlements level.

At the southernmost edge of the castle the sea gate (Porta di San Marco) opens up. It is an impressive Venetian structure protected by two rectangular towers. This gate via a stone bridge leads to Bourtzi, an imposing coastal fortress which is initially built at the end of 15th century, but takes its final form during the 2nd Venetian rule. (1686-1715). It had been used as guard head-quarter, lighthouse, prison but also as a shelter in times of siege.

Ο ΝΑ επιθαλάσσιος πύργος
The Southeast coastal tower

Ο ΝΑ πύργος κατασκευασμένος ακριβώς πάνω από το κεντρικότερο σημείο του παλαιού λιμανιού, ανάμεσα στις πύλες San Marco και Mandrachio και με πρόσοψη στην πλατεία των όπλων την ονομαζόμενη Piazza d' Armi, την δεύτερη μεγαλύτερη πλατεία του κάστρου μετά την Μεγάλη Πλατεία των Όπλων στα βόρεια του οικισμού, εκτός από τον προφανή αμυντικό του ρόλο, αποτελούσε ένα κτίσμα εμβληματικού χαρακτήρα στην περίοδο της Α' Ενετοκρατίας και πιθανόν σχετιζόταν και με την εμπορική και οικονομική δραστηριότητα της πόλης.

Το σωζόμενο σήμερα ισόγειο αποτελείται από δύο επιμήκεις παράλληλους χώρους που καλύπτονται με οξυκόρυφες καμάρες. Αυτοί επικοινωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και με περιδρομο των γειτονικών τειχών με οξυκόρυφα ανοίγματα από λαξευμένους πωρόλιθους.

Η όψη του πύργου προς το εσωτερικό του κάστρου (δυτική) ήταν εξαρχής ανοιχτή, χωρίς τη διαμόρφωση τοίχου στην συγκεκριμένη πλευρά. Διακρίνονται ωστόσο ίχνη από τη στερέωση ελαφρύτερης μορφής φράγματος, ξύλινου ή πώρινου. Οι τοίχοι στους οποίους εδράζονται οι καμάρες απολήγουν στην πλευρά αυτή σε μέτωπα με εξαιρετικά επιμελημένα τοιχοποιία. Στη γένεση των καμαρών υπάρχει ένα πώρινο γείσο με ανάγλυφο κυμάτιο.

Το τμήμα του πύργου από το επίπεδο των παρακείμενων τειχών και πάνω είχε πιθανόν περισσότερους από έναν ορόφους, όπως δηλώνεται από

The SE tower, built exactly over the most central point of the old port, between the gates of San Marco and Mandrachio, faces the square of the arms the so-called Piazza d' Armi the second larger square of the castle after the Great Square of the Arms in the north of the settlement. Apart from its obvious defensive role it was an emblematic quality building related to the commercial and economical activity of the city.

The preserved ground floor consists of two oblong parallel spaces covered with pointed arches. These spaces communicate

Απεικόνιση της Μεθώνης από τον Erhard Reüwich στις 15 και 16 Ιουνίου 1483

engraving of Methoni by Eberhard Reüwich on 15 and 16 June of 1483

τις δοκοθήκες που σώζονται σε διάφορα σημεία της εσωτερικής τοιχοποιίας και την εσωτερική λίθινη κλίμακα.

Πολύ σημαντική μαρτυρία για τη χρονολόγηση του πύργου συνιστά η απεικόνισή του σε σχέδιο του 1483 που φιλοτεχνήθηκε από τον Eberhard Reüwich, ο οποίος συνόδευε τον Γερμανό προσκυνητή Bernhard von Breydenbach στο ταξίδι του στους Αγίους Τόπους. Εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 11 Φεβρουαρίου 1486 από τον ίδιο τον Reüwich μαζί με το κείμενο του Bernhard von Breydenbach υπό τον τίτλο *Opusculum sanctarium peregrinationum ad sepulcrum Christi venerandum* (Εγχειρίδιο της ευλαβικής περιήγησης στον πανάγιο τάφο του Χριστού). Αυτή η απεικόνιση αξιολογείται ως μία από τις πιο αξιόπιστες λόγω της τοπογραφικής της ακρίβειας και της καλλιτεχνικής της απόδοσης για μια τόσο παλαιά εποχή του κάστρου, αλλά και επειδή φιλοτεχνήθηκε επιτόπου από τον Eberhard Reüwich, ο οποίος παρέμεινε στη Μεθώνη δύο μέρες (15 και 16 Ιουνίου 1483) για το λόγο αυτό.

Στην απεικόνιση διακρίνεται ο πύργος, ο δεύτερος από αριστερά, μετά τον πύργο και την πύλη San Marco του λιμενοβραχίονα, ο οποίος φέρει δύο θυρεούς εκατέρωθεν ενετικού λέοντα, μοναδικές εραλδικές μαρτυρίες θυρεού ή

with each other and the ring road of the adjacent walls through pointed openings made from curved tufa stones.

The face of the tower towards the interior of the castle (western) was open since the very beginning without the formation of a wall at this particular side. However traces from the mounting of a lighter form barrier wooden or tufa are visible. The walls on which the arches are based terminate at this side in edges with an extremely elaborate masonry. At the starting point of the arches there is a tufa cornice with an embossed cyma.

The part of the tower from the level of the adjacent walls and above had possibly more than one floors as stated by the beam cases which are preserved in various points of the internal masonry and the interior stone staircase.

The imaging of the tower on a 1483 drawing created by Eberhard Reüwich, who accompanied the German pilgrim Bernhard von Breydenbach on his journey to the Holy Land is a very important historical document for its dating. The drawing was published for the first time on 11th February 1486 by Reüwich himself while the text was written by Bernhard von Breydenbach under the title "*Opusculum sanctorum peregrinationum ad sepulcrum Christi venerandum*" (Handbook of the devout tour in Christ's

Βόρεια όψη του πύργου
μετά τις εργασίες
αποκατάστασης

North view of the tower
after the restoration

Το οικόσημο
The coat of arms

οικοσήμου σε αυτή την απεικόνιση, αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη μέχρι τον 19ο αι. Ο πύργος είναι κλειστός από την πλευρά της θάλασσας και διαθέτει δύο τοξωτά ανοίγματα στο ύψος των παρακείμενων επάλξεων, ενώ στη βόρεια πλευρά διακρίνεται και ένα ακόμη τοξωτό άνοιγμα. Στην ανώτερη επιφάνειά του φέρει περιμετρικά επάλξεις.

Επίσης και σε μεταγενέστερες απεικονίσεις του κάστρου Μεθώνης του 16ου αι., 17ου αι. και 19ου αι. αποτυπώνεται ο συγκεκριμένος πύργος με τα ίδια χαρακτηριστικά της απεικόνισης του 1483.

Ποικίλες ερμηνείες έχουν αποδοθεί τόσο για τη χρήση, όσο και για την χρονολόγηση του πύργου: ο Jean-Alexandre Buchon πρέπει να είναι ο πρώτος που απέδωσε αυτόν τον πύργο στον Βιλλεαρδουίνο, ενώ ο Stephen Luke, το 1928 διαφώνησε με την φράγκικη ταυτότητα του πύργου θεωρώντας τον ενετικό. Ο Kevin Andrews το 1948-1951 τον χαρακτήρισε με βεβαιότητα τούρκικο της πρώτης τουρκοκρατίας 1500-1686, και μάλιστα σαν μια οχυρωματικά άχρηστη κατασκευή αλλά και αμυντικά επικίνδυνη διότι με το μεγάλο ύψος της έδινε στόχο στα κανόνια των εχθρικών караβιών.

Ωστόσο, κατά τη διάρκεια ανασκαφικών τομών στο εσωτερικό του πύργου που διενεργήθηκαν κατά το έτος 2007 βρέθηκε οικόσημο με θυρεό που φέρει ανάγλυφο αμείβοντα και τρεις ροδιανθούς και αποδίδεται στην περίοδο της Α' Ενετοκρατίας, και μπορεί να αποδοθεί στον κυβερνήτη Μεθώνης Antonio Bembo (1398-1399).

Πιθανότατα, πρόκειται για τον έναν από τους δύο θυρεούς που εμφανίζονται στην απεικόνιση του Eberhard Reuwich του 1483 εκατέρωθεν του εμβλήματος του ενετικού λέοντα. Αν ισχύει αυτό τότε σημαίνει ότι έχουμε την περίπτωση είτε δύο θυρεών δύο διαφορετικών κυβερνητών (castellani) που εναλλάχθηκαν

holy sepulcher). This imaging is evaluated as most of the most reliable due to its topographical precision and its artistic rendering for such an old time of the castle but also because it was created on the spot by Eberhard Reüwich, who remained in Methoni for two days (15th and 16th June 1483) for this reason.

In the imaging the tower is visible, the second from the left after the tower and the jetly gate of San Marco, which bears on both sides two coats of arms, unique heraldic evidence of a coat of arm or a family crest not only in this imaging but in every other until the 19th century. The tower is closed on the seaward side and has two arch-shaped openings at the level of the adjacent battlements while another arch-shaped opening is visible in the north side. On its upper surface it bears circumferential battlements.

Additionally, in subsequent imagings of the Methoni castle in the 16th, 17th and 19th century this particular tower is again depicted with the same characteristics of the 1483 imaging.

Various interpretations have been given concerning the use and the dating of the tower: Jean-Alexandre Buchon must be the first who ascribes the tower to Geoffrey I of Villehardouin, whereas in 1928 Stephen Luke disagreed upon the Frank identity of the castle and considered it Venetian. In 1948-1951 Kevin Andrews described the tower as certainly Turkish but also a useless fortification structure which is defensively dangerous because due to its great height laid itself open to the cannons of the enemy ships.

However a family crest with a coat of arms which bears an embossed rafter and three rose blossoms was found in 2007 during the excavation sections in the interior of the tower. The family crest is dated in the 1st Venetian rule and can be ascribed to Antonio Bembo ((1398-1399) Governor of Methoni.

σε Μεθώνη και Κορώνη (καθεστώς που επικράτησε από το 1308 μέχρι και το 1460) είτε δύο θυρεών του ίδιου κυβερνήτη.

Και σήμερα διακρίνεται στην άνω απόληξη της ανατολικής εξωτερικής παρειάς του πύργου το κάτω τμήμα του ανάγλυφου εμβλήματος του ενετικού λέοντα.

Τμήμα του δεύτερου οικοσήμου με θυρέο που κοσμούσε την ανατολική όψη του πύργου βρέθηκε κατά την διάρκεια της ανασκαφικής έρευνας του 2014 στη βάση της δυτικής πλευράς του πύργου, είναι όμοιο με τον θυρέο του 2007 και αποδίδεται στον ίδιο κυβερνήτη. Οπότε στον πύργο ισχύει η περίπτωση της τοποθέτησης δύο θυρεών του ίδιου κυβερνήτη, εκατέρωθεν ενετικού λέοντα, που συναντάται εξάλλου και σε άλλα σημεία του κάστρου, όπως στην Porta Stoppa.

Επιπλέον και στην δυτική πλευρά του μνημείου ανάμεσα στα δύο οξυκόρυφα τόξα προσδιορίστηκε ένα ορθογώνιο πλαίσιο όπου και εκεί ήταν τοποθετημένο ένα ακόμη οικόσημο πιθανόν του ίδιου κυβερνήτη, τμήμα του οποίου βρέθηκε επίσης κατά την διενέργεια των ανασκαφικών εργασιών του 2014.

Και τα τρία οικόσημα αποδίδονται πιθανόν στον Antonio Bembo, έχουν θυρέο με γοτθικό σχήμα και οξεία αιχμή βάσης και φέρουν αμείβοντα και ροδανθούς.

Ωστόσο, τίθεται προβληματισμός σχετικά με την πρώιμη χρονολόγηση του μνημείου (τέλη 14ου αι.), όπως υποδεικνύουν οι ανευρέθεντες θυρεοί, εφόσον η ύπαρξη των κανονιοθυρίδων παραπέμπει σε χρονολόγηση από τα μέσα του 15ου αι. και εξής (εισαγωγή πυροβολικού).

It is most probably one of the two coats of arms which are visible in Eberhard Reüwich's imaging in 1483 on both sides of the emblem of the Venetian lion. If so, then we are before the case of either two coats of arms of two different governors (castellani) who took turns in Methoni and Koroni (a status which lasted from 1308-1460) or two different coat of arms of the same governor.

The lower part of the embossed emblem of the Venetian lion is still visible today at the upper ending of the eastern outer side-wall of the tower.

Part of the second family crest with coat of arms which decorated the eastern side of the wall was found during the research excavation in 2014 on the basis of the western side of the tower. It is identical to the 2007 coat of arms and it is attributed to the same governor. Therefore at the tower, it is the case of fitting of two coat of arms of the same governor on both ends of the Venetian lion something which also occurs in other parts of the castle such as the Porta Stoppa.

Furthermore, in the western side of the monument between the two pointed arches a rectangular frame was identified where another family crest was placed possibly of the same governor. Part of this family crest was also found during the excavation works in 2014.

All three family crests are possibly attributed to Antonio Bembo, they have a coat of arms in a gothic shape and sharp point base and they bear a rafter and rose blossoms.

However there is concern about the early dating of the monument (late 14th century) as indicated by the found coats of arms where the existence of cannons slots refers to dating from the mid-15th century onwards (artillery import).

Το δυτικό επιθαλάσσιο τείχος του κάστρου, συνολικού μήκους περίπου 400μ διατηρείται σχεδόν σε όλο το ύψος του μέχρι και το επίπεδο των επάλξεων. Αποτελείται από μία απλή γραμμή κατακόρυφων τειχών που διακόπτονται από τετράπλευρους πύργους και είναι κατασκευασμένο από πλακοειδείς, αδρά κατεργασμένους λίθους που τοποθετούνται σε σειρές, ενώ ο πυρήνας της τοιχοποιίας είναι από αργολιθοδομή. Τα πιο ευαίσθητα σημεία (γωνίες, περιθυρώματα, τοξοθυρίδες, τόξα) κτίστηκαν με περισσότερη επιμέλεια, συχνά με λαξευτούς πωρόλιθους.

Η κατασκευή του τείχους τοποθετείται χρονικά στον 13ο αι., με πολλές μεταγενέστερες επισκευές από τον 15ο αιώνα και εξής, ενώ φαίνεται σε γενικές γραμμές να ακολουθούσε την αρχαία και τη βυζαντινή οχύρωση της πόλης. Η γραμμή που ακολουθούσαν τα μεσαιωνικά τείχη στη πλευρά αυτή διακρίνεται σε ενετικό σχέδιο, στο γνωστό σήμερα ως αρχείο Grimani.

The western coastal wall of the castle has an overall length around 400m and is preserved at almost all its height up to the level of the battlements. It consists of a simple line of vertical walls interrupted by quadrangular towers. It is constructed of squamous rough-worked stones which are placed in lines whereas the core of the masonry is of dry stones. The most vulnerable points (corners, doorframes, arrow slots, arches) were built with more diligence often with curved tufa stones.

The wall construction took place in the 13th century and it seems that in general terms it followed the ancient and Byzantine fortification of the city. The line which the medieval walls used to follow at this side can be seen on a Venetian drawing in the nowadays known as Grimani archive. Many subsequent repair actions were made on the wall from the 15th century onwards.

Τμήματα του δυτικού επιθαλάσσιου τείχους

Parts of the western coastal wall

Προκειμένου να ενταχθεί στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) το έργο της αποκατάστασης του ΝΑ επιθαλάσσιου πύργου και του δυτικού επιθαλάσσιου τείχους, εκπονήθηκαν σχετικές μελέτες το 2012 από επιστημονική ομάδα της Επιστημονικής Επιτροπής για την Ανάδειξη, Αναστήλωση και Συντήρηση των κάστρων της Επαρχίας Πυλίας και την πρώην 26η Ε.Β.Α (νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας) αποτελούμενη από τους:

Ιωάννα Αγγελοπούλου (αρχαιολόγος)
 Σοφία Κίγκα (αρχαιολόγος)
 Ελένη Ταβουκτσή (πολιτικός μηχανικός)
 Κωνσταντίνα-Παρασκευή Δουβόγιαννη (πολιτικός μηχανικός)
 Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος (πολιτικός μηχανικός)
 Μιχάλης Κάππας (δρ. αρχαιολόγος)
 Δημήτρης Κουβαράς (αρχιτέκτων μηχανικός)
 Κωνσταντίνος Πάντος (αρχιτέκτων μηχανικός)

Το έργο «Αποκατάσταση και Ανάδειξη τμημάτων κάστρου Μεθώνης» αφορούσε στην υλοποίηση δύο μελετών, δύο διαφορετικών οχυρωματικών τμημάτων του κάστρου:

α. «Μελέτη Στερέωσης- Αποκατάστασης του ΝΑ επιθαλάσσιου πύργου του κάστρου Μεθώνης» και

β. «Επεμβάσεις στο δυτικό επιθαλάσσιο τείχος του κάστρου Μεθώνης» και υλοποιήθηκε με αυτεπιστασία από τη Δ.Β.Μ.Α και την Επιστημονική Επιτροπή για την Ανάδειξη, Αναστήλωση και Συντήρηση των κάστρων της Επαρχίας Πυλίας. Εντάχθηκε με προϋπολογισμό 900.000 Ευρώ στον άξονα προτεραιότητας 3 «Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος» του Ε.Π.

In 2012 relevant studies were undertaken by a scientific team (mentioned below) of the Scientific Committee for the Enhancement, Restoration and Preservation of the castles in Pylia Province and the former 26th Ephorate of Byzantine Antiquities (current Ephorate of Antiquities of Messinia) so as to integrate the project of restoration of the SE coastal tower and the western coastal wall in the National Strategic Reference Framework (NSRF).

The scientific team was composed of:

Ioanna Angelopoulou (archaeologist)
 Sophia Kigka (archaeologist)
 Eleni Tavouktsi (civil engineer)
 Konstantina-Paraskevi Douvogianni (civil engineer)
 Konstantinos Iliopoulos (civil engineer)
 Michael Kappas (Dr. archaeologist)
 Dimitrios Kouvaras (architect)
 Konstantinos Pandos (architect)

The project “Restoration and Enhancement in Parts of Methoni Castle” concerned the implementation of two studies, two different fortified parts of the castle:

a) “Consolidation & Restoration Study of the SE coastal tower of Methoni castle” and

b) “Interventions on the western coastal wall of Methoni castle”

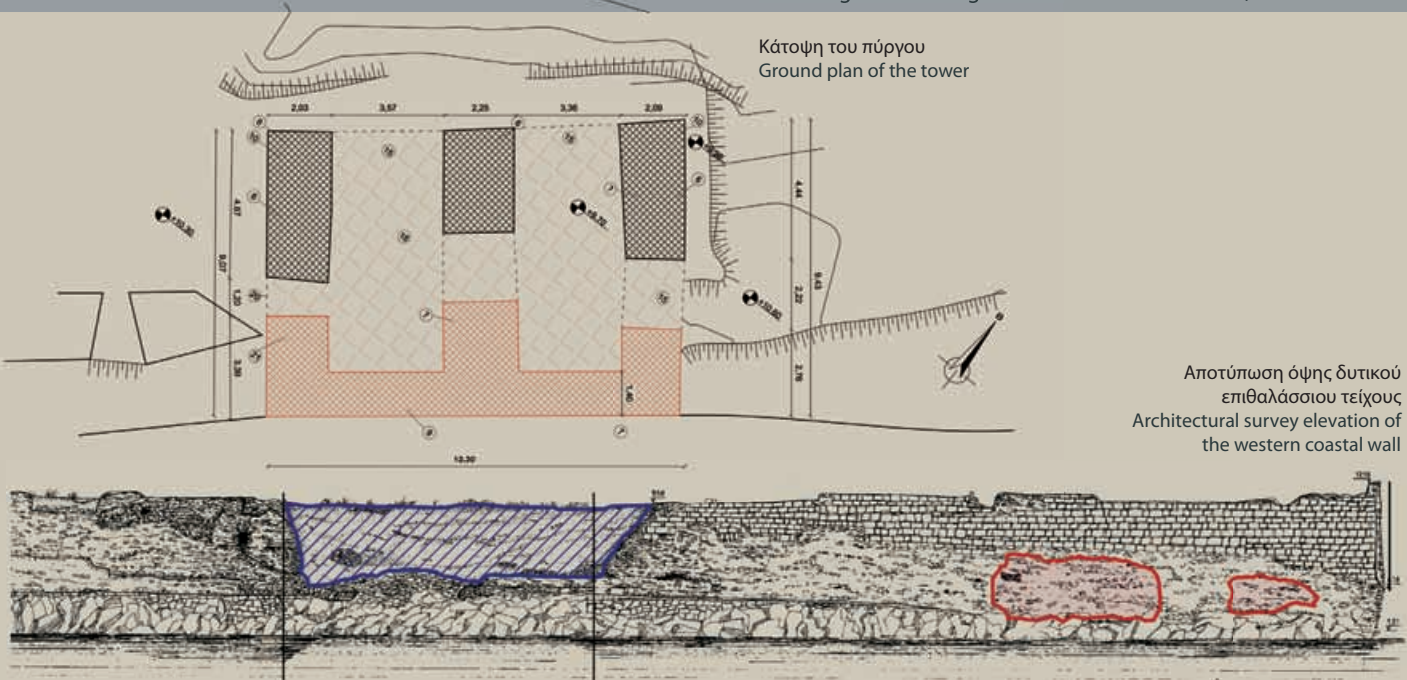
The project was implemented by direct labour from the Directorate of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities and the Scientific Committee for the Enhancement, Restoration and Preservation of the castles in Pylia Province. It was integrated

«Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του Ε.Σ.Π.Α 2007-2013 και είχε διάρκεια 42,55 μήνες, από 15.06.2012 έως 31.12.2015.

Στο διάστημα αυτό απασχολήθηκαν στο έργο 11 συμβασιούχοι (1 αρχαιολόγος, 1 πολιτικός μηχανικός και 9 ειδικευμένοι τεχνίτες.

in the priority axis 3 "Improvement of the entrepreneurial environment" of the operational programme «Competitiveness and Entrepreneurship» of the National Strategic Reference Framework (NSRF) for the period 2007-2013. The project budget was € 900.000 and the duration was 42,55 months from 15.06.12. to 31.12.15.

During this time on the project worked 11 contractors (1 archaeologist 1 civil engineer and 9 skilled workers)

Ο ΝΑ επιθαλάσσιος πύργος του κάστρου Μεθώνης παρουσίαζε πολλά και σοβαρά στατικά προβλήματα που κατά καιρούς είχαν προκαλέσει κατάρρευση μεγάλων τμημάτων της τοιχοποιίας του. Η άμεση γειτνίαση με τη θάλασσα σε συνδυασμό με τους δυνατούς ανέμους, που αναπτύσσονται στην περιοχή κατά τους χειμερινούς μήνες δημιουργώντας υψηλούς κυματισμούς, είχαν προκαλέσει σημαντική φθορά στα δομικά του υλικά (λίθους και κονιάματα). Τα σημαντικότερα προβλήματα εντοπίζονταν στην ανατολική όψη του μνημείου, όπου είχε προκληθεί διάβρωση μεγαλύτερη του ενός μέτρου. Σοβαρά δομικά προβλήματα αντιμετώπιζαν και οι δύο καμάρες που καλύπτουν τους χώρους του πύργου, μεγάλα τμήματα των οποίων είχαν καταπέσει. Δεδομένης αφενός της ιδιαιτερότητας του μνημείου, λόγω των ξεχωριστών αρχιτεκτονικών του χαρακτηριστικών και αφετέρου της κατεπείγουσας ανάγκης αντιμετώπισής του λόγω επικείμενης κατάρρευσης, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες εργασίες:

- Ανασκαφική έρευνα στο εσωτερικό του πύργου και στη βάση της δυτικής του πλευράς.
- Στερέωση και αποκατάσταση της επιθαλάσσιας (ανατολικής) τοιχοποιίας του πύργου. Αποκατάσταση της θεμελίωσης του μνημείου στο επίπεδο της θάλασσας και συμπλήρωση των πώρινων λιθοπλίνθων της βάσης του πύργου, που είναι κατασκευασμένη από τρεις επάλληλες σειρές πωρολίθων. Ανάκτηση της επιθαλάσσιας όψης του πύργου που είχε καταρρεύσει με την παράλληλη αποκατάσταση της ΒΑ και ΝΑ γωνίας του μέχρι το δώμα. Στην ίδια όψη αποκαταστάθηκαν δύο τοξωτά ανοίγματα, που απεικονίζονται στις γκραβούρες και που φαίνεται ότι επείχαν θέση κανονιοθυρίδων για μικρού μεγέθους κανόνια.

The SE coastal tower of Methoni castle presented severe and many structural problems which at times had caused collapse in large parts of its masonry. The direct proximity with the sea in combination with the high winds, which occur in the area during the winter months creating high ripples had brought about substantial dilapidation in its building materials (stones and mortars). The most important problems were identified in the eastern side of the monument where more than one metre erosion had been caused. The two arches which cover the spaces of the tower had also severe structural problems and large parts of them had fallen. Given on the one hand the special nature of the monument owing to its distinctive architectural characteristics and on the other the extreme urgency to treat it due to imminent collapse, the following works were carried out:

- Research excavation in the interior of the tower and at the base of its western side.
- Consolidation and restoration of the coastal (eastern) masonry of the tower. Restoration of the foundation of the monument at sea-level and completion of the tufa stones at the base of the tower which is built of three superimposed rows of tufa stones. Recovery of the coastal side of the tower which had collapsed in parallel with the restoration of the NE and SE of its corners up to the loft. On the same side two arched openings which are depicted in engravings have been restored. These openings

- Αποκατάσταση των δύο οξυκόρυφων καμαρών του μνημείου με καθαίρεση σαθρών κονιαμάτων, αποκατάσταση αρμών με βαθύ αρμολόγημα και ανάκτηση τμημάτων που είχαν καταρρεύσει.
- Αποκατάσταση των οξυκόρυφων ανοιγμάτων της δυτικής όψης με τη συμπλήρωση πώρινων θολιτών.
- Αποκατάσταση του νότιου χώρου του μνημείου με την ανακατασκευή της νότιας όψης, του ανοίγματος και των τόξων της κλίμακας.
- Τοπικές συμπληρώσεις σε τμήματα της τοιχοποιίας της νότιας όψης και αποκατάσταση της ΒΔ γωνίας του διαχωριστικού τοίχου με πώρινες λιθοπλίνθους.
- Αποκατάσταση του βόρειου και του ενδιάμεσου τόξου του πύργου.

Η βόρεια καμάρα του πύργου κατά την διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης
The north pointed arch of the tower during the restoration

seem to have served as cannon slots for small sized cannons.

- Restoration of the two pointed arches of the monument by demolishing the decrepit mortars, restoration of the seams by deep pointing and recovery of the parts which had collapsed.
- Restoration of the two pointed openings of the western side by completion of tufa voussoirs.
- Restoration of the southern space of the monument by reconstructing the south side, the opening and the arches of the staircase
- Completion at certain spots in parts of the masonry of the south side and restoration of the divider wall on the NW corner with tufa stones.
- Restoration of the north and the intervening arch of the tower.

Η δυτική όψη του πύργου κατά την διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης
West view of the tower during the restoration

Η ανατολική όψη του πύργου πριν και κατά την διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης

East view of the tower before and during the restoration

Το ενδιάμεσο τόξο του πύργου πριν και μετά τις εργασίες αποκατάστασης

View of the intervening arch before and after the restoration

Η βόρεια όψη του πύργου πριν και μετά τις εργασίες αποκατάστασης

North view of the tower before and after the restoration

Η δυτική όψη του πύργου
μετά τις εργασίες αποκατάστασης

West view of the tower
after the restoration

ΛΟΙΠΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Αρχαιολογική- φωτογραφική τεκμηρίωση καθ'όλη τη διάρκεια του έργου.
- Διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του μνημείου
- Κατασκευή και τοποθέτηση μεταλλικών περιφράξεων
- Κατασκευή και τοποθέτηση ξύλινης ράμπας για την πρόσβαση στον χώρο του μνημείου
- Κατασκευή και τοποθέτηση ράμπας ΑΜΕΑ
- Αποψιλώσεις- Καθαρισμοί περιμετρικά του μνημείου
- Τοποθέτηση πινακίδα πληροφόρησης, πινακίδας σε γραφή Braille, και πινακίδας λήξης του έργου του ΕΣΠΑ

OTHER TASKS

- Archaeological and photographic documentation throughout the duration of the project
- Landscaping of the monument
- Construction and placement of metal fencing
- Construction and placement of a wooden ramp for accessing the site of the monument.
- Construction and placement of a ramp for people with special needs and disabilities
- Circumferential deforestations and clearances of the monument.
- Placement of an information board, a board in Braille format and a board for the termination of the NSRF project.

Το δυτικό επιθαλάσσιο τείχος παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα αποσάθρωσης της τοιχοποιίας λόγω της άμεσης γειννιάσής του με τη θάλασσα. Σε τρία σημεία υπήρχαν μεγάλοι κρατήρες που προκλήθηκαν από τον βομβαρδισμό του κάστρου κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, όταν στο εσωτερικό του είχαν στρατοπεδεύσει κατοχικές δυνάμεις. Το έτος 2012 κατέρρευσε ένα ακόμη τμήμα του δυτικού τείχους κοντά στο νοτιότερο κρατήρα, όπου διατηρείται τετράπλευρος πύργος. Με τους έντονους θαλάσσιους κυματισμούς και τις συνεχείς βροχοπτώσεις παρασύρθηκε και ένα πολύ μεγάλο τμήμα της επίχωσης στα βόρεια του πύργου με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ακόμη μεγάλου κρατήρα. Δεδομένου ότι το έδαφος στην περιοχή των κρατήρων διαβρωνόταν με πολύ ταχείς ρυθμούς, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες εργασίες:

- Ανάκτηση της τοιχοποιίας στη θέση του κρατήρα 2 μέχρι το ύψος που συνήθως φθάνουν οι θαλάσσιοι κυματισμοί κατά τους χειμερινούς μήνες, δηλαδή στα 2.5~3.5μ., ώστε να αποτραπεί η διεύρυνση του εσωτερικού του κρατήρα.
- Αποκατάσταση των τμημάτων του τείχους του κρατήρα 4
- Πλήρωση των κρατήρων 2 και 4 με χαλίκι λατομείου

The western coastal wall presented severe dilapidation problems at the masonry owing to the direct proximity with the sea. In three points there were large craters which were caused during the World War II, when the castle was bombed and occupational forces had encamped in it. In 2012 another part of the western wall collapsed near the southernmost crater, where a quadrangular tower is preserved. Due to the intense sea surges and persistent rain a very large part of the backfilling in the north of the tower was swept away thus creating another large crater. Given that the soil in the area of the craters was eroding at a very fast rate, the following works were carried out:

- Recovery of the masonry at the crater 2 position up to the height where the sea surges usually reach during the winter months that is to say around 2.5-3m so as to prevent the inside of the crater to enlarge.
- Restoration on parts of the wall at the crater 4
- Filling of the craters 2 and 4 with quarry gravel

Ο κρατήρας 4
μετά τις εργασίες
αποκατάστασης

The crater 4
after the restoration

Ο κρατήρας 4 πριν και μετά τις εργασίες αποκατάστασης στο τείχος

The crater 4 before and after the restoration on parts of the wall

Ο κρατήρας 2 πριν και μετά τις εργασίες αποκατάστασης του τείχους
The crater 2 before and after the restoration of the wall

ΛΟΙΠΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Αρχαιολογική και φωτογραφική τεκμηρίωση καθ' όλη τη διάρκεια των εργασιών
- Κατασκευή και τοποθέτηση περίφραξης
- Τοποθέτηση μιας πινακίδας πληροφόρησης και μιας πινακίδας σε γραφή BRAILLE
- Έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου.

OTHER TASKS

- Archaeological and photographic documentation throughout the duration of the works
- Construction and placement of fencing
- Placement of an information board and a board in Braille format
- Publishing of an information leaflet.

Ο κρατήρας 2
μετά τις εργασίες
αποκατάστασης

The crater 2
after the restoration

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ / BIBLIOGRAPHY

1. Ν. Παπαχατζής, Πausανίου, Ελλάδος Περιήγησις, Μεσσηνιακά – Ηλιακά, Αθήνα 1994, σ.162-170
2. Ν. Κωτσίρης, Συμβολή στην ιστορία της Μεθώνης, Αθήνα 1983
3. Ε. Καρποδίνη-Δημητριάδη, Κάστρα της Πελοποννήσου, Αθήνα 1990, σ.164-183
4. Γ. Παπαθανασόπουλος, Θ. Παπαθανασόπουλος, Πύλος-Πυλία, Οδοιπορικό στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 2000, σ. 94-109
5. Ν. Λιανός, Μελέτη στα Αρχαία Λιμενικά Έργα της Μεθώνης, Αναστήλωση-Συντήρηση-Προστασία Μνημείων και Συνόλων, Β' (Τεχνική Περιοδική Έκδοση του Υπουργείου Πολιτισμού), Αθήνα 1987, σ.σ 129-135
6. Γ. Σ. Πλουμίδης, Συλλογή εγγράφων για τις βενετοκρατούμενες Μεθώνη και Κορώνη, Πελοποννησιακά Ι', 1974, σ.σ 155-164
7. Π. Φουτάκης, Χρονολόγηση ενετικών οχυρώσεων του Κάστρου της Μεθώνης, Αρχαιολογία και Τέχνες 87, Ιούνιος 2003, σ.σ 61-67
8. Π. Φουτάκης, Η ενετική διοίκηση στο κάστρο της Μεθώνης, Αρχαιολογία και Τέχνες 81, Δεκέμβριος 2001, σ.σ 109-116
9. Π. Φουτάκης, Γραπτές και εικονογραφικές μαρτυρίες, μορφή ενετικής διοίκησης και εραλδική κωδικολογία του κάστρου της Μεθώνης, Παρίσι 2000-2001 (αδημ. Μελέτη)
10. K. Andrews, Castles of the Morea ,Princeton, New Jersey, 1953, σ. 58-83
11. A. Blouet, Expedition scientifique de Moree, ordonnee par le gouvernement francais I : Architecture, sculptures, inscriptions et vues du Peloponnese, des Cyclades et de l' Attique, Paris 1831.
12. S.B Luke, Modon-AVenetian Station in Medieval Greece, στο L.W Jones (επιμ.), Classical and Medieval Studies in Honor of Edward Kennard Rand, New York 1938, σ.σ 195-208
13. W. M Leake, Travels in the Morea, I, London 1830

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Διεύθυνση έργου - εποπτεία - συντονισμός:

Ευγενία Γερούση Δρ. Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη της Δ.Β.Μ.Α.

Νικόλαος Ζίας Ομότιμος Καθηγητής, Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής Πυλίας.

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΥΛΙΑΣ

Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαγιά Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας, Αναπληρώτρια Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής Πυλίας.

Δημήτριος Αθανασούλης Δρ. Αρχαιολόγος, Διευθυντής Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων.

Αθηνά Χριστοφίδου Αρχιτέκτων Μηχανικός, Επίτιμη Προϊσταμένη Δ/νσης ΥΠΠΟΑ.

Ηλίας Κονίδης Πολιτικός Μηχανικός Δ.Α.Β.Μ.Μ.

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝ ΜΕΛΟΣ:

Αιμιλία Μπακούρου Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Δ/νσης ΥΠΠΟΑ.

Γραμματεία Ε. Επιτροπής:

Ιωάννα Γρηγοροπούλου Αρχαιολόγος ΕΦ.Α.ΜΕΣ. (2011-2013)

Ιωάννα Αγγελοπούλου Αρχαιολόγος ΕΦ.Α.ΜΕΣ.

Ομάδα επίβλεψης:

Ιωάννα Αγγελοπούλου, Αρχαιολόγος ΕΦ.Α.ΜΕΣ

Δημήτριος Κουβαράς, Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΦ.Α.ΜΕΣ.

Ευτύχιος Μπισσάνης, Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΦ.Α.ΜΕΣ.

Αικατερίνη Σκιαδά, Αρχαιολόγος

Κωνσταντίνος Αγγελόπουλος, Πολιτικός Μηχανικός

Ελένη Ταβουκτσή, Πολιτικός Μηχανικός

Σοφία Κίγκα, Αρχαιολόγος

Σοφία Σάκκαρη, Αρχαιολόγος

Αναστασία Ρουμελιώτη, Πολιτικός Μηχανικός

Εργατοτεχνικό προσωπικό:

Δημήτριος Θεοδωρόπουλος, Ευστάθιος Θερριός, Παναγιώτης Κουτσούκος, Ιωάννης Μπάκας, Γεώργιος Πουλόπουλος, Ιωάννης Πράσινος, Βασίλειος Ράλλης, Σωτήριος Στρατηγόπουλος

Υπόλογος του έργου:

Σταύρος Νηφάκος Διοικητικός ΕΦ.Α.ΜΕΣ.

Διοικητική - Διαχειριστική υποστήριξη:

Αικατερίνη Κατσίδα, Οικονομολόγος

Στεφανία Σκαρτσή, Αρχαιολόγος Δ.Β.Μ.Α.

Ηρώ Νικολακέα, Αρχιτέκτων Μηχανικός Δ.Β.Μ.Α.
Αγγελική Κουρέτση, Αρχαιολόγος
Αλίκη Στεφανούδη, Διοικητικός ΔΒΜΑ
Αναστασία Μαρκοπούλου, Διοικητικός

Το έργο υλοποιήθηκε με τη συνδρομή του επιστημονικού και του εργασοτεχνικού προσωπικού της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας.

Φωτογραφίες - σχέδια: Αρχείο ΕΦ.Α.ΜΕΣ.

Κείμενα φυλλαδίου: Ιωάννα Αγγελοπούλου Αρχαιολόγος ΕΦ.Α.ΜΕΣ.
Γραφιστική επεξεργασία: Σπύρος Κούτρας, www.jump2.gr
Αγγλική μετάφραση: Αθανασία Ανδρικοπούλου
Παραγωγή εντύπου: Jump2 Graphic & Photo Design, www.jump2.gr

PROJECT CONTRIBUTORS

Project Direction-Supervision- Co-ordination

Evgenia Gerousi Dr. Archaeologist. Head of the Directorate of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities

Nikolaos Zias Emeritus professor President of Pylia Scientific Committee

MEMBERS OF PYLIA SCIENTIFIC COMMITTEE

Evangelia Militsi Dr. Archaeologist, Director of the Ephorate of Antiquities of Messenia, Deputy President of Scientific Committee of Pylia.

Athanasoulis Dimitrios Dr. Archaeologist, Director of the Ephorate of Antiquities of Cyclades

Athina Christofidou Architect, Honorary Head of Directorate of Ministry of Culture and Sports.

Elias Konides Civil Engineer-Directorate for the Consolidation of Byzantine and Post-Byzantine Monuments

SERVED AS MEMBER

Emilia Bakourou, Archaeologist, Honorary Head of Directorate of Ministry of Culture and Sports.

Secretariat of the Scientific Committee :

Ioanna Grigoropoulou Archaeologist-Ephorate of Antiquities of Messenia. (2011-2013)

Ioanna Angelopoulou Archaeologist-Ephorate of Antiquities of Messenia.

Supervision Team

Ioanna Angelopoulou, Archaeologist Ephorate-of Antiquities of Messenia.

Dimitrios Kouvaras, Architect- Ephorate of Antiquities of Messenia.

Eftichios Bitsanis, Architect- Ephorate of Antiquities of Messenia

Ekaterini Skiada, Archaeologist

Konstantinos Angelopoulos, Civil Engineer

Eleni Tavouktsi, Civil Engineer

Sophia Gigka, Archaeologist

Sophia Sakkari, Archaeologist

Anastasia Roumelioti, Civil Engineer

Technicians & Workers

Dimitrios Theodoropoulos, Efstathios Therrios, Panayiotis Koutsoukos, Ioannis Bakas, Georgios Pouloupoulos, Ioannis Prasinos, Vasilios Rallis, Sotirios Stratigopoulos.

Project Accounting Officer:

Stavros Nifakos Administrator- Ephorate of Antiquities of Messenia.

Management-Administrative Support

Ekaterini Katsila, Economist

Stefania Skartsi, Archaeologist-Directorate of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities

Iro Nikolakea, Architect-Directorate of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities

Aggeliki Kourtesi, Archaeologist

Aliki Stefanoudi, Administrative of Byzantine and Post-Byzantine Antiquities

Anastasia Markopoulou, Administrative

The project was completed through the contribution of the permanent scientific and working staff of the Ephorate of Antiquities of Messenia.
Photographs-Drawings: Archives of the Ephorate of Antiquities of Messenia.

Leaflet Text: Ioanna Angelopoulou-Ephorate of Antiquities of Messenia
Graphical Processing: Spiros Koutras, www.jump2.gr
English Translation: Athanasia Andrikopoulou
Printed Leaflet Production : Jump2 Graphic & Photo Design, www.jump2.gr

Απαγορεύεται η ολική ή μερική ανατύπωση, αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του κειμένου, των φωτογραφιών και των σχεδίων του εντύπου χωρίς εγγραφή άδεια από την αρμόδια Υπηρεσία.

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΕΝΤΥΠΟ ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ.

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, recording or any information storage and retrieval system, without written permission.

THE PRESENT PUBLICATION IS DISTRIBUTED FREE OF CHARGE.

ISBN: 978-960-386-256-7

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥ- ΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥ- ΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
Επιστημονική Επιτροπή για την Ανάδειξη, Αναστήλωση
και Συντήρηση των Κάστρων της Επαρχίας Πυλίας
Μπουμπουλίνας 20-22, 106 82 Αθήνα,
Τηλ.: 2108201100, E-mail: dbmm@culture.gr

MINISTRY OF CULTURE AND SPORTS
DIRECTORATE OF BYZANTINE AND POST-BYZANTINE ANTIQUITIES
Scientific Committee for the Promotion, Restoration
and Preservation of the Pylia Castles
Bouboulinas 20-22, 10682 Athens,
Tel.: +30 2108201100, E-mail: dbmm@culture.gr

